

Allah'ın emirlerine aykırı davranan, günahkâr, kötü huylu, kötülük yapmayı alışkanlık hâline getiren kimse.

Arapça "Fe-Se-Ka" kökünden gelmekte olup ism-i fâil kalıbındandır.

Lügatta, çıkmak manasına gelir. Daha özel bir anlam ile "olgun hurmanın kabuğundan dışarı çıkmasına" denir. İstilahta ise, Allâh'a itâati terkedip O'na isyâna dalmaktır. Yani kısaca ilâhî emirlerin dışına çıkmaktır.

Biraz daha geniş anlamıyla büyük günâh işleyerek veya küçük günâhta ısrar ederek hak yoldan çıkan, dinin hükümlerine bağlanıp onları kabul ettikten sonra o hükümlerin tamamını ya da bir kısmını ihlâl eden anlamına gelmektedir (Fahrüddin er-Râzî, Tefsîru'l-Kebîr, II, 91; Râgıb el-İsfahânî, el-Müfredât, 572; Elmalılı Hamid Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, I, 282). Nitekim Kur'an-ı Kerîm'de Kehf sûresinin 50. âyetinde Allah'ın emrinden çıkarak O'na secde etmeyen şeytan için "Feseka an emri Rabbih: Şeytan Rabbinin emrinden çıktı" buyrulmaktadır. Genel olarak fıska üç grupta toplamak mümkündür:

- Günâhı çirkin olarak kabul etmekle beraber bazan günâh işlemek.
- Yapılan bir günâhı ısrarla yapmak.
- Günâhın çirkin olduğunu inkâr ederek bu günâhı işlemek; bu küfrü gerektiren bir durumdur; bu noktada kişinin iman ile, din ile ilişkisi kesilmiş olur (Elmalılı, a.g.e., I, 282).

Kur'an'da fıska genellikle küfür ile eşanlamda kullanılmıştır. Ancak bazı ayetlerde fıska mutlak anlamıyla zikredilmektedir. Meselâ hacc'da yapılan fıska (el-Bakara, 2/197) veya Allah'ın adı anılmaksızın boğazlanan hayvanları yemek (el-En 'âm, 6/12 1), yahut müslümanlara iftirâ edenlerin içine düştükleri fıska (en-Nûr, 24/4) gibi hususlar helâl görülmediği müddetçe sadece günâh işlenmiş kabul edilir. Ama bu durumlarda işlenen fıska ve yapılan iş helâl kabul edilirse küfrü gerektirir.

Bunların dışında genellikle Kur'an-ı Kerîm'de geçen fıska ve fâsıklar tâbiri küfür ile eşanlamlı olarak kullanılmıştır:

"Andolsun ki biz sana apaçık ayetler indirdik. Bunları fâsıklardan başkası inkâr etmez" (el-Bakara, 2/99); "Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler fâsıkların tâ kendileridirler" (el-Mâide, 5/47); "İşte Rab olmaya en lâyık olan Rabbinin şu sözü (azâbı) küfür ve inat içinde olan o fâsıklar için öyle sâbit olmuştur. Gerçekten onlar iman etmezler" (Yûnus, 10/33);

"Eğer Allah'a, Peygamberine ve ona indirilene iman ediyor olsalardı, onları (kâfir ve müşrikleri) veli edinmezlerdi. Fakat onlardan birçoğu fâsık (Allah'ın emrinden ve imandan çıkmış) kimselerdir" (el-Mâide, 5/81).

Mu'tezile'ye göre fâsık, ne mümin ne de kâfirdir, ikisi arası bir durumdadır. Onların bu anlayışı aynı zamanda beş prensiplerinden birisini teşkil eder ve bu prensip "el-Menzile Beyne'l-Menzileteyn" olarak bilinir. Bunlara göre fâsık eğer tövbe ederse imana döner, yok eğer tövbe etmeden ölürse ebedî olarak cehennemde kalır. Burada şu hususa dikkat çekmek gerekir: Mu'tezilece ifade edilen bu "el-Menzile Beyne'l-Menzileteyn" anlayışı bu dünya içindir, yani o kişinin iman açısından bu dünyadaki durumunu ifade eder, yoksa bu anlayış ahirete atfedilerek o kişilerin cennet ile cehennem arasında bir yerde kalacakları anlamında değildir. Hâriciler ve ameli imanin esasından bir şart olarak görenlere göre ise, fâsıkın yukarıda sayılan her üç derecesi de küfür noktasındadır ve ebedî cehennemde kalacaklardır. Fısk ve fâsıklık bu derece kötü ve tehlikeli bir durum olunca insanlara düşen bu durumdan mümkün olduğu ölçüde kaçınmak, gerek diliyle ve gerekse fiiliyle mümkün olduğu ölçüde fıskdan uzak durmaktır. Günâhın büyüğünden olduğu gibi küçüğünden de kaçınmalı, bu küçüktür zarar vermez diyerek onun işlenmesinde ısrar edilmemelidir. Zira sözü geçtiği üzere küçük günâhta ısrar etmek de fıskın derecelerinden birisidir.

Burada belirtilmesi gereken önemli bir nokta da, hiçbir kimseye fısk isnadıyla bir söz söylememek gerekir. Bu hususta Hz. Peygamber (s.a.s.)'in, "Hiçbir kişi başka bir kimseye fısk (sapıklık) isnadıyla 'ya fâsık ' diye söz atamaz, atmaya hakkı yoktur. Yine böyle küfür de isnad edemez. Şayet atar da attığı kimse atılan fıskın veya küfrün sahibi değilse bu sıfatlar muhakkak atan kimseye döner, fâsık veya kâfir olur" (Sahîh-i Buhâri Muhtasar Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi, XII, 137). Bu hadis-i şerif aynı zamanda bir ahlâkı prensibi ortaya koymaktadır. Zira kişiyi ayıplamak, onun ayıbını teşhir etmek, hele hele böyle güzel olmayan bir şeyle ayıplamak ahlâki bir tavır olmadığı gibi isnad ettiği şey, o kişide mevcut değilse zikredilen lâfız gereğince kendisini de tehlikeye düşüren bir durumdur.

Abdurrahim GÜZEL

KAYNAK : <http://www.sorularlailamiyet.com/subpage.php?s=article&aid=664> (24.10.2009)